

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ДЖАЗОВИХ ФЕСТИВАЛІВ ЯК ПОКАЗНИК ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ДЖАЗОВОГО ФЕСТИВАЛЬНОГО РУХУ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД 1990-2012 рр.

Анотація

Дана стаття присвячена актуальній проблемі розвитку джазового фестивального руху в Україні. Для даного дослідження був взятий період від 1990 по 2012 рр. В науковій літературі він був визначений як період “фестивального буму”. На основі огляду особливостей функціонування міжнародних джазових фестивалів на території України та їх класифікації визначено, досліджено і охарактеризовано 2 фази найбільшої активності даного процесу. Їх розмежовують кризові 1999-2000 рр.

Ключові слова: джазові фестивалі, фестивальний процес, джазовий фестивальний рух, міжнародні джазові фестивалі.

З точки зору культурології джаз як різновид музики є, по суті, естетичним, історичним та соціальним феноменом. Його не зрівняти ні з одним класичним музичним стилем, чий розвиток відбувався століттями. Джаз змінив музичний побут сучасного світу і, нарешті, став у наші дні явищем воістину інтернаціональним, без якого вже неможливо уявити музичну культуру ХХ-ХХІ ст. ¹

Дане положення відноситься і до міжнародних джазових фестивалів, особливо до тих, які відзначаються багаторічними традиціями, мають свою публіку, своїх фанатів і слухачів. Саме такі джазові фестивалі, як переконає світовий та український досвід, є своєрідними центрами або двигунами, які визначають напрямки розвитку музичного мистецтва, формують нові ідеї, відкривають нові безмежні горизонти творчої діяльності. Адже фестиваль - це не тільки свято і насолода для публіки, а й своєрідний механізм регулювання та корекції естетичних смаків, поглядів, утвердження певних ідеалів. Це – і перевірені практикою новації та визначення пріоритетів, і пошук нових шляхів розвитку музичного мистецтва тощо.

Серед зарубіжних дослідників феномену фестивалю слід згадати П.Паві, який визначає специфіку фестивалю як унікального комунікативного каналу; К.Мошкова – дослідника особливостей організації фестивалів, концертів та роботи джаз-клубів в Америці; О.Баташева, який досліджує історію розвитку фестивального руху як складової світового джазового руху тощо. Проблеми,

пов'язані з розвитком фестивального руху в Україні, вивчаються вітчизняними культурологами і мистецтвознавцями та постійно піднімаються в наукових публікаціях. Для здійснення аналізу діяльності сучасного фестивального процесу та визначення особливостей розвитку фестивального руху в Україні за основу були взяті дослідження Ю. Гожик, Я. Іваницької О. Дячкової, О. Зінькевич, М. Копиці, В. Кузик, П. Маркушевського, Л. Мельник, В. Рунчака, І. Сікорської, Г. Степанченко, М. Черкашиної-Губаренко, Ю. Чекана та ін. Слід окремо згадати про дисертаційні дослідження С.Зуєва, К.Резникової, В.Олендарева, В.Романка, М.Шведа. Але, до цього часу відсутні ґрунтовні дослідження щодо вивчення особливостей розвитку джазово-фестивального руху в Україні на межі ХХ-ХХІ ст., диференціації джазових фестивалів у відповідності до їх спрямованості і статусу. Окремі аспекти даної проблеми піднімаються в наукових публікаціях, на сторінках вітчизняних музичних журналів, але вони відзначаються узагальнюючим або обмежуються інформаційним характером і не вирішують проблеми комплексно. Відповідно даний аспект дослідження і визначає актуальність пропонованої статті.

Мета роботи – на основі аналізу діяльності нині діючих українських міжнародних джазових фестивалів як найбільш престижних національних форумів та їх класифікації простежити основні тенденції розвитку джазового фестивального руху в Україні в період 1990-2012 рр.

Для досягнення поставленої мети були застосовані наступні **методи** дослідження: теоретичні – *аналіз і систематизація* (для вивчення та опрацювання культурологічної, музикознавчої та довідкової літератури з даної проблеми; аналіз документів для вивчення інформації про проведення міжнародних джазових фестивалів на підставі доступних друкованих матеріалів та інтернет ресурсів – програм, буклетів, відгуків, коментарів тощо); *класифікація та узагальнення* (класифікація міжнародних джазових фестивалів у відповідності до вирішення ними культурологічних завдань); *порівняльний аналіз і синтез* (для виявлення спільних і відмінних рис міжнародних українських фестивалів джазової музики та визначення тенденцій розвитку джазово-фестивального руху в Україні в зазначений період).

Як відзначають багато авторів, починаючи з 90-х років ХХ ст., в Україні фестивальний рух активізується і швидко набуває рис “фестивального буму”. Причинами, що спровокували цей фестивальний “бум”, стало зменшення фінансування сфери культури, яке призвело майже до повного припинення функціонування системи гастролей, з одного боку, і процесами регіоналізації та децентралізації з іншого. “Цей момент зламу, - як зазначає у своєму дослідженні С.Зуєв, - відзначився пошуками нових шляхів розвитку, в тому числі “оптимальних” форм існування мистецтва, зокрема музичного. У цьому

сенсі на початку 1990-х років актуальності набуває саме фестиваль як альтернатива концертному сезону та резонансний засіб демонстрації культурної значущості певного просторового локусу. Проведення фестивалів стає фактором залучення міста як повноцінного культурного суб'єкту до світового культурного простору, а сам фестиваль набуває значення обов'язкового атрибуту культурного центру”².

В 90-х рр. починають формуватися організаційні структури, що безпосередньо сприяють розвиткові джазового руху і особлива роль в цьому процесі належить джаз-клубам, які виникають в Україні ще на початку 60-х рр. “Саме джаз-клуби стали ініціаторами проведення нових джазових фестивалів ... Першим в 1962 р. був сформований Київський джаз-клуб, біля витоків якого стояв В.Симоненко”³. Але найбільша кількість аналогічних структур майже у всіх обласних центрах України формується саме в 90-х рр. Така активна діяльності джаз-клубів сприяла створенню в 1995 році Джазової асоціації України (ДАУ) на чолі з В.Симоненком. Поряд з цим в Києві був організований Міжнародний джазовий абонемент, який також прилучився до організації джазових фестивалей (“Vocal Zone”). Необхідно відзначити також активну діяльність і Продюсерського агентства “Jazz In Kiev”. “Усе, що робить агентство під орудою Олексія Когана, ретельно продумується й має інтелігентний вигляд. Команда Когана несе високу культуру тим, хто тішиться плодами їхньої праці, — чи то буде великий фестиваль, окремий концерт, фотовиставка, демонстрація кінофільму, чи дитячий музичний ранок. Звісно, діяльність агентства спирається на найбільш затребувані, масові стилі джазу та навколоджазової музики, його поп-жанрові вияви; джазовий авангард у нас майже невідомий — ні західний, ні дуже скромний наш”⁴.

Це все відбувалося за ініціативи окремих особистостей, компаній або асоціацій тощо, які розуміли і вболівали за майбутнє нашої музичної культури. Нажаль, ці програми до цього часу залишаються поза увагою відділів культури, які б мали в першу чергу подбати про формування відповідних структур, які б взяли на себе вирішення хоча би частини організаційних і фінансових проблем, пов'язаних з організацією фестивалів. Єдине, чого досягла діюча влада в даному питанні, так це організації на державному рівні джазової освіти молоді: появи в окремих містах України естрадно-джазових відділів у ДМШ, в музичних училищах, вищих навчальних закладах, мова про які повинна йтися окремо. “За свою історію джаз пройшов величезний шлях розвитку і перетворився в

складну сучасну музику. Український джаз, який упевнено завойовує публіку, концертні зали і майданчики, стає "обличчям" нашої культури, що вимагає до себе відповідної уваги як з боку влади, так і музичної громадськості”⁵.

Сучасний музичний фестиваль – це і конкурс, і школа майстерності, і пізнавальний тур одночасно. Участь у великому міжнародному музичному фестивалі – подія величезної ваги. Короткий виступ на сцені конкурсу вимагає багаторічної напруженої роботи і повної віддачі. Сучасне мистецтво не стоїть на місці, постійно розвивається і вдосконалюється, відповідно підвищуються і вимоги до майстерності музикантів. Тому перемога на міжнародному конкурсі стає своєрідною віхою на шляху будь-якого виконавця чи композитора. Музичні фестивалі, які стають майданчиками не тільки для демонстрації власних досягнень, але і для обміну досвідом та отримання нових знань, сьогодні грають велику роль у розвитку майстерності та особистісних якостей молодих виконавців і композиторів. У ситуації, коли сучасна музика, в тому рахунку і джазова, витіснена з широкого музичного вжитку з вище зазначених причин, кар’єрний прогрес молодого композитора поза фестивальним життям сьогодні надзвичайно складний, і це загальносвітове явище. У цьому сенсі фестивалі джазової музики справедливо називають творчою лабораторією, в якій відбувається процес утворення нових течій і напрямів.

Фестивалі в Україні відрізняються між собою за масштабами, за віковими категоріями, за змістом, за сферами впливу тощо і статус кожного з них визначається виконаним обсягом культурологічних завдань. Особливе місце в даному процесі належить міжнародним фестивалям джазової музики, які нерідко визначають напрями розвитку мистецтва і формують нові ідеї, творять особливий механізм регулювання і коригування естетичних смаків, перевіряють практикою новації. “Саме завдяки міжнародним фестивалям ... в Україні сучасне покоління українських композиторів активно інтегрується в нинішній глобалізований світ”⁶.

Джазові фестивалі, які завоювали право називатися міжнародними не тільки за назвою, але і за змістом, по суті не є рівноцінними. В першу чергу їх різнять масштаби і ступінь участі в їх програмах відомих зарубіжних виконавців. Відповідно до цього джазові фестивалі, які здобули статус міжнародних, умовно можна поділити на дві групи: *1. розширені міжнародні джазові фестивалі і 2. міжнародні джазові фестивалі обмеженого міжнародного представництва.*

До розширених міжнародних нині діючих джазових фестивалів можна віднести наступні: “Джаз на Дніпрі” (м.Дніпропетровськ), заснований у 1968 і відновлений у 1987р.; “Do#Дж” // “ДоДж” (м.Донецьк), заснований у 1969 і відроджений у 2001 р.; “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці”, заснований у 1996 р., а з 2012 р. додається назва “Vinnytsia Jazzfest” (м.Вінниця) ; “Джаз-Карнавал”, заснований у 1998 р., а з 2011 р. – “Odessa Jazz Fest” (м.Одеса); “Jazz Bez” (м.Львів, до якого приєдналися інші міста України та Польщі), заснований у 2000 р.; ; “Єдність” (м. Київ), заснований у 2002 р.; “Джаз Коктебель” (Коктебель, Крим), заснований 2003 р.; етно-джазовий фестиваль “Флюгери Львова” (м. Львів), заснований у 2003 р.; “Jazz in Kiev”, заснований у 2008 р.; “Бразил Босанова Джаз Фест” (м. Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Симферополь), заснований у Києві у 2009 р.; “Alfa Jazz Fest” (м. Львів), заснований у 2011 р. та ін.

Даний огляд нині діючих фестивалів показує, що кризу, яка пройшлась по нашій культурі в кінці 90-х, пережило мало фестивальних форумів, заснованих до 90-х рр.⁷ Серед багатьох утрималась лише декілька, окремі з яких після перерви під час кризи були відновлені. Серед них: “Джаз-Карнавал”– “Odessa Jazz Fest”, “Джаз на Дніпрі” (1968, 1987) і “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest”. Стає очевидним, що велика кількість фестивалів була сформована вже після 2000 р. і відразу була зорієнтована на високий статус міжнародних. Для прикладу було охарактеризовано два з них: “найстаршого” в даній групі – фестиваль “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” і “наймолодшого” – “Alfa Jazz Fest”. Аналіз був здійснений на основі визначення специфіки організаційного чинника, а саме: кількісна динаміка концертів, динаміка прогресу чи регресу, відповідність практичної діяльності фестивалю задекларованим концептуальним положенням, якість програм, оцінювання рівня фестивальних концертів експертами та слухачами тощо, а також масштабності і міжнародного представництва, що підтверджує їх статус як великого міжнародного.

“Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest”

Це найстаріший джазовий фестиваль незалежної України, який був започаткований у 1996 р. і відтоді щороку проводиться у вересні, за виключенням 9-ого, який відбувся в грудні у зв’язку з виборчою компанією. За цей час організатори зуміли не лише зберегти чітку форму проведення і високий міжнародний статус фестивалю, але і дотримались головних принципів проведення “Міжнародних днів джазової музики” – демократичність та загальнодоступність. Це фестиваль відзначається ще й тим, що в ньому немає

обмежень в стилі і це допускає участь разом з джазовими і ф'южн-виконавцями на фестивалійній сцені естрадних колективів.

Організатори кожного року намагаються підібрати концертні програми виконавців таким чином, щоби слухачі могли насолодитися різноманітними гранями джазової музики. Так, на XV-му фестивалі 2010 р. були широко представлені джазовий вокал та перкусійне мистецтво, продемонстровані всі можливі спектри мистецтва гри на ударних інструментах. Кульмінацією фестивального дійства став виступ зірки світового джазу – легендарного барабанщика Ела Фостера з квартетом (США). Вперше на фестивалі прозвучали народні арабські інструменти такі, як уд (ud) і канун (kanoun) у виконанні музикантів з Тунісу, які продемонстрували їх звучання та виконавські можливості, що є певною екзотикою для поціновувачів джазової музики. Також цей фестиваль, як і прийдешні, не обійшовся без прем'єр. Однією з них був проект “Junior Jazz” у виконанні юних вінницьких вокалістів і муніципального оркестру “Big Band”, на якому маленькі подільські зірочки на сцені міжнародного фестивалю у супроводі професіоналів високого класу продемонстрували джазові стандарти.

В тому році організатори розширили звичну формулу побудови фестивалю (одна країна – один проект), за якою він проводився останні десять років і перетворили його у справжній калейдоскоп з країн, культур і традицій, яка була реалізована у спільних міжнародних проектах. Так, на XV-му грали музиканти з Польщі та Тунісу (група “Amine and Hamza”, яка виступила з програмою “Perpetual Motion”), Канади і Данії (тріо Сієни Дален), тріо Шахаба Толуї (Іран – Чехія – Словачія), Гурт “The Groove Syndicate” (США-Англія-Польща), квартет Шенгетаї (Зімбабве-Франція) і квартет Ела Фостера (США – Ізраїль) та інші. На шести фестивальних концертах було представлено музикантів з тринадцяти країн світу, яких об'єднувала велика музика – ДЖАЗ.

На XVI фестивалі 2011 р. “Міжнародних днів джазової музики” з'їхалися артисти та поціновувачі їх таланту з усіх куточків світу. Було запрошено цілу низку іменитих виконавців, які вже неодноразово радували вінничан своєю творчістю. Загалом, на фестивальну сцену в 9 концертах піднімалися представники 13 країн світу з Польщі, Грузії, Іспанії, Швеції, Італії, Швейцарії, ЮАР, Австрії, Болгарії, Франції, Росії, США і України

Відкриття всіх днів фестивалю було доручено єдиному на той час в Україні муніципальному оркестрові “Big Band” і ексклюзивними концертними програмами, наприклад, “Джаз-Де-Паріз”, “Джаз-Де-Вінниця” тощо. На фестивалі вже традиційно були представлені спільні міжнародні проекти. Це гості з Австрії та Бразилії — Руді Бергер і Фабіано Чавез зі спільним проектом “Руді Бергер Дуо”, іспано-французьке тріо “Jerez Texas” з

запальними ритмами фламенко у джазовій інтерпретації, україно-польський квінтет “Futurethno”, унікальний грузино-іспанський проект – грузинський гурт “The Shin” з іспанським флейтистом та саксофоністом Хав’єром Паксаріно. Поряд з цими виступами вінничани почули польське тріо Артура Дуткевича (рояль, перкусія і контрабас), муніципальний джаз-бенд міста Сергієв Посад з Росії (кер. В.Кадерський), тріо гітаристів зі Швеції, польський квінтет на чолі з маестро-духовиком Збігневим Намисловським, італійське тріо на чолі з романтичним піаністом Кекко Форнареллі, швейцарське тріо “Vein” (рояль, бас, барабани), оригінальний чоловічий квартет з далекого африканського континенту “Soweto Entsha”, колоритне тріо відомого контрабасиста Георга Брайншмідта “Brain’s Café” Вперше у рамках фестивалю було презентовано проект “Зіркові діалоги”, унікальністю якого є те, що впродовж одного концерту глядачі почули колектив із Японії “Юко Окамото квартет” та російський дует Олега Бутмана і Наталі Смірної. Об’єднуючу роль в обох колективах зіграв король музичних інструментів — рояль. Родзинкою фестивалю і хедлайнером водночас стали гості з США — квартет легендарного саксофоніста сучасності Абрахама Бартона.

У фестивальному 2012 р. класика джазу, стандарти та хіти сучасності у джазовому аранжуванні прозвучала у блискучому виконанні українських музикантів-вінничан: співачки Оксани Славної, якій акомпанували Р.Кульматицький (тромбон), Валерій Іщук (барабани), Костянтин Самойлюк-Яковський та Юрій Кондрицький (фортепіано). Завершився фестиваль яскравим виступом зірок старої джазової школи, справжніх світових величин: саксофоніста Джессі Джонса, якого називають батьком сучасного американського джазу і росіянина Андрія Кондакова – гуру джазу російського.

За результатами конкурсу, який організувала дирекція фестивалю, було вирішено до старої назви додати “Vinnytsia Jazzfest” з одночасним збереженням назви, до якої всі звикли.

Отже, представлений аналіз концертних програм останніх років та масштабу міжнародного представництва дає підставу визначити статус фестивалю “Міжнародні дні джазової музики у Вінниці” – “Vinnytsia Jazzfest” як розширеного міжнародного.

Одним з самих молодих міжнародних джазових фестивалів України даної групи став *“Alfa Jazz Fest”* (м. Львів), заснований у 2011 р. Він об’єднав джазових меломанів зі всієї України та велику кількість гостей з інших країн. Ініціатором створення фестивалю став фінансово-промисловий консорціум СНД ”Альфа-груп”. Творчий куратор – Олексій Коган. Генеральними партнерами стали Альфа-банк та компанія “Київстар”. Організатор фестивалю – компанія “Леополіс джаз”.

На фестиваль “Alfa Jazz Fest”, який відбувся з 3-го по 5-те червня 2011 р., до Львова приїхало більше 20 тисяч туристів, які мали змогу насолоджуватись виступами незаперечних зірок джазу на трьох відкритих сценах Львова, які розташувались в Парку Культури ім.Б.Хмельницького і в самому центрі міста – на Площі Ринок та на вулиці Валовій. Слухачам було представлено відомих музикантів з України, Білорусі, Росії, Бразилії, США. Серед більше ніж 15 колективів, які взяли участь в цьому міжнародному джазовому форумі, львів'яни та гості фестивалю змогли почути зірок світового джазу. Безпрецедентним був склад учасників, які виступили на головній сцені “Alfa Jazz Fest” в місцевому Парку Культури. Це були відомі джазмени з США: квартет Джона Скофілда (США), група “Spyro Gyra” (США), проект Білла Еванса “Soulgrass” (США), зірковий квартет “Jeff Lorber Fusion” (США) та легенда джазу - музикант першої величини Рон Картер (США) в складі “Golden Striker Trio” (разом із Петом Мартіно і Малгрю Міллером).

Крім того, на безкоштовних сценах у місті виступили не менш цікаві джазові музиканти: американський блюзмен Вестал Джексон, провідні російські джазові і блюзові музиканти Андрій Кондаков та Микола Арутюнов, низка відомих бразильських джазменів, а також гурт з Білорусі “Apple Tea”. В загальній кількості у Львові відбулося 15 концертів, в яких виступило більше 100 музикантів. За версією видання “Lviv Today” міжнародний джазовий фестиваль “Alfa Jazz Fest” став найкращим і наймасштабнішим фестивалем року, за що він отримав винагороду “Lviv Today Lion Awards 2011”.

Не розчарував фестиваль своїх прихильників і в 2012 р. На ньому виступили відомі джазові музиканти з *США* (Kenny Garrett Quintet / Квінтет Кенні Гарретта, Cassandra Wilson / Кассандра Вілсон, John Patitucci Trio / Тріо Джона Патітуччі, Scott Henderson Trio / Тріо Скотта Хендерсона); *Канади* (Gino Vannelli / Джіно Ваннеллі), *Камеруна* (Richard Bona / Рішар Бона), *Англії* (John MacLaughlin & the 4th Dimension / Джон МакЛафлін і “4th Dimension”), *Польщі* (Marek Napierkowski Group / Група Марека Напюрковського), *Німеччини-Білорусії* (Walk Away), *Угорщини* (Miki Birta & Friends / Мікі Бірта і Друзі), *Росії* (Nikolay Moiseenko Project / Проект Ніколая Моїсеєнка, Квартет Аркадія Шилклопера), *України* (ManSound + Піккардійська терція, Dislocados / Діслокадос, Секстет Григорія Паршина, Денис Мороз & AQ, Квартет Олексія Саранчина, Квінтет Ольги Лукачової).

У 2013 географія фестивалю значно розшириться: львів'яни почують виступи нових джазових музикантів з Швеції, Норвегії, Ізраїлю, а сам фестиваль, який триватиме 4 дні, з 13 до 16 червня, організатори планують транслювати наживо через сервіс “Youtube”, а також показати його у 44 країнах світу завдяки партнерству з відомим французьким каналом “Mezzo”.

Незважаючи на свою молодість, фестиваль “Alfa Jazz Fest” здобув звання однієї з найважливіших літніх музичних подій Східної Європи і наймасштабнішого джазового open-air фестивалю України. Така кількість світових джазових зірок виправдовує заяву куратора фестивалю Олексія Когана про те, що музикантів такого масштабу збирають лиш обрані фестивалі у світі.

До міжнародних джазових фестивалів більш скромного (обмеженого) міжнародного представництва було віднесено наступні: “Черкаські джазові дні” (м. Черкаси), заснований у 1988 р.; Міжнародний дитячий джазовий фестиваль імені Леоніда Утьосова в Південному – “Дитячий джазовий рух” (Одеська обл.), заснований у 1992 р.; “Jazz Fest Органум” (м. Суми), заснований у 1993 р., відновлений у 2008 р.; “Запорізький джем” (м. Запоріжжя), заснований у 2006 р.; Міжнародний джаз-фольк фестиваль “Музичні діалоги” (м. Луцьк), заснований у 2006 р.; “Vocal Zone” (м. Київ), заснований у 2006 р.; “Kharkiv ZaJazz Fest”(м.Харків), заснований у 2007 р.; “Art jazz cooperation” (Луцьк та Рівне), заснований у 2008 р.; ”Fort.Missia” (с.Поповичі, біля кордону у Шегині), заснований у 2009 р.; “Jazz in Crimea” (міста Ялта, Симферополь,Севастополь), заснований у 2009 р.; ”Live in Blue Bay” (міста Коктебель – Феодосія – Крим) заснований у 2009 р.; “Chernihiv jazz open” (м.Чернігів), заснований у 2010 р.; Міжнародний дитячий джазовий фестиваль “ОКешкин Джаз” (м. Київ), заснований у 2010 р.; “JVL Jazz Festival” (м.Севастополь), заснований у 2011 р. та ін.

Аналогічно, як і в попередній групі фестивалів, значно кількісно переважають фестивалі, сформовані після 2000 р. Щодо міжнародного представництва, наприклад, на “найстаршому” фестивалі цієї групи ”Черкаські джазові дні” (м. Черкаси), заснованому у 1988 р. і “наймолодшому” – “JVL Jazz Festival” (м.Севастополь), заснованому у 2011 р., переважали виступи джазових колективів з різних регіонів України (Києва, Донецька, Черкас, Сум, Дніпропетровська, Львова, Симферополя, Севастополя, Херсону, Миколаєва, Харкова). Із закордонних учасників на першому були представлена лише група “Afro Free” (Тарнов, Польща) та музиканти з Москви (Кирил Кухаренко з колективом “Pozitive Orchestra” і органне Тіо Володимира Нестеренка), а на “прем’єрі” у 2011 р. другого фестивалю – Квартет Лью Солоффа (Lew Soloff) – США, Секстет Roy Ayers – Англія, Бен Бєсіаков (Ben Besiakov) –Данія, Кнут Рііснес (Knut Riisnes) – Норвегія, Ігор Бриль –Росія.

Отже, детальний аналіз програм і буклетів більшості українських міжнародних джазових фестивалів, які функціонували на території України в період 1990-2012 рр., дозволяє зтверджувати, що визначення в музикознавчій літературі “фестивального буму” що до 90-х рр. характерне і для перших 12 років ХХІ ст., коли виникло більше як 80% нині діючих джазових фестивалів.

Таким чином, можна з впевненістю констатувати, що в даний період розвитку джазово-фестивального руху в Україні простежується два етапи “фестивального буму”, кожен з яких відзначається певними особливостями функціонального характеру: перший “бум” 90-х – це, передусім, виконання функції активної популяризації джазової музики, репрезентації новинок, створення і підтримки нових імен, які реалізувались у формі основних концертних виступів, проведенні майстер класів, показових виступів дитячих, юнацьких і студентських колективів та солістів т.б. даний етап носить інформативно-пропагандистський характер; другий “бум” 2000-х – (2000-2012 рр.), в якому поряд з вище перерахованими функціями виділяється, як зазначив у своєму дослідженні М.Швед, “комунікація світової творчої еліти”, т.б. комунікативна функція, яка з часом стає домінуючою. Вона реалізується у спільних творчих концертних проектах, які значно переважають у фестивалях другого етапу розвитку фестивального руху даного періоду, обов’язкове проведення майстер класів і сейшенів, якими завершуються всі фестивальні форуми тощо.

Отже, фестивалі джазової музики сприяли заповненню музичного інформаційного вакууму, що склався на початку 90-х рр.; приєднанню української джазової музики до світових художніх процесів шляхом встановлення творчих контактів між українськими митцями та впливовими західними виконавцями, критиками, видавцями й музичними менеджерами; вихованню цілої плеяди композиторів і виконавців джазової музики.

Висновки:

1. Більша частина всіх мистецьких подій в Україні відбувається саме у формі численних фестивалів, які проводяться протягом усього календарного року. Фестивалі сформували новий регламент культурного життя, нову модель споживання мистецтва. Це стосується, передусім, міжнародних джазових фестивалів, які відзначаються багаторічними традиціями, мають своїх прихильників і шанувальників. Це – і перевірені практикою новації та визначення пріоритетів, і пошук нових шляхів розвитку не тільки музичного мистецтва, а й художньої культури в цілому.

2. В середині 90-х рр. в Україні починаються з’являтися організаційні структури, діяльність яких направлена на розвиток джазово-фестивального руху в країні. Серед них особливо дієвими стала ціла низка джаз-клубів, а також сформовані в Києві Продюсерське агентство “Jazz In Kiev” під орудою Олексія Когана і Міжнародний джазовий абонемент, ініціаторами створення яких були відомі в музичних колах творчі особистості, ініціативні групи, асоціації, які усвідомлюють значення розвитку джазового мистецтва для

підвищення міжнародного престижу України. Треба не полишати надії, що наші перемоги на міжнародних джазових форумах нарешті спонукають владні структури прилучитися до цих процесів шляхом формування при відділах культури відповідних підрозділів, які на державному рівні взяли б на себе фінансову і організаційну підтримку фестивальної справи.

3. Незаперечним фактом є необхідність підготовки та формування творчої еліти, яка б була здатна достойно представляти українське джазове мистецтво на міжнародному рівні і конкурувати з визнаними у світі зарубіжними джазовими виконавцями. В цьому сенсі є вкрай важливим організація спеціальної музичної підготовки, яка зараз проводиться, нажаль, лише в окремих ДМШ, музичних училищах, вищих музичних закладах, організація роботи яких була б передбачена державною програмою. Необхідно, щоб така підготовка була доступна всім регіонам і областям України, що значно сприятиме розвитку джазової культури наших співвітчизників.

4. Міжнародні джазові фестивалі в Україні, більшість з яких вже зайняли свою нішу на світовій карті джазових форумів з належним міжнародним статусом, різняться між собою за масштабами, віковими категоріями, змістом, сферами впливу тощо. Статус кожного фестивалю визначається виконаним об'ємом культурологічних завдань, визначених художньої політикою нашої держави. Відповідно до цього джазові фестивалі, які здобули статус міжнародних, умовно можна поділити на дві групи: *розширені міжнародні джазові фестивалі і міжнародні джазові фестивалі обмеженого міжнародного представництва.*

5. На основі аналізу динаміки розвитку міжнародних джазових фестивалей в період 1990-2012 рр. виявлено основні тенденції українського джазового фестивального процесу в даний період, які характеризуються двома етапами за визначенням в музикознавчій літературі так званого “фестивального буму” (90-х рр. ХХ ст. і поч. ХХІ ст.). Їх розділяють кризові 1999-2000 рр., що пов'язано насамперед з організаційними факторами (значне зменшення державного фінансування, обмеження або повне припинення спонсорської підтримки в основному великих фестивалів) і концептуальним чинником (внаслідок попередніх змін організатори прагнуть надати фестивалям той концептуальний напрямок, який вони, згідно набутому досвіду і міжнародним зв'язкам, прагнули б в них бачити).

6. Доказовим є той факт, що серед функцій, що реалізуються в процесі проведення джазових фестивалів, на першому етапі їх найбільшої активності домінувала інформаційна функція популяризації джазової музики т.б. пропагандистська, а на другому етапі розвитку джазового фестивального руху в

Україні спостерігається тенденція поступового зміщення акценту на комунікативну функцію “творчої еліти”.

В наш час відбувається численна кількість фестивалів. Залишається говорити лише про їх якість і спрямованість. І є надія, що кожна територіальна громада або професійна спільнота з часом створить свій фестиваль, який буде забезпечувати самоорганізацію і комунікацію людей, рекламу ідей або місцевості, культурний розвиток і просто гарний настрій.

Нажаль, в рамках однієї публікації складно знайти вирішення тих проблем, що лише частково окреслені в даній статті і які в майбутньому чекають своїх ґрунтовних досліджень.

Літературні джерела:

1. Капелюшок-Войченко О.М. Вплив джазової музики на оновлення змісту навчання сучасної молоді України [Електронний ресурс] / Капелюшок-Войченко Ольга Миколаївна – Режим доступу:

http://www.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/mz/2010-18/48.pdf.

2. Зуєв С.П. Сучасний культурний простір та семіотика музичного фестивалю (на матеріалах Харкова) : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17 00 01 "Теорія і історія культури" / Зуєв Сергій Павлович – Харків, 2007. – 20 с.

3. Романко В.І. Джаз в музичній культурі України: соціокультурна і музична інтерпретації: дисертація на здобуття наук. степені канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Романко Володимир Іванович – К., 2001. – 177 с.

4. Кизлова О. Джаз проти попси — битва титанів [Електронний ресурс] / Кизлова Ольга – М.: «Зеркало недели. Украина », № 36, 07 октябрю 2011. – Режим доступу:

[http:// gazeta.ua/articles/events-journal/372229](http://gazeta.ua/articles/events-journal/372229) Gazeta.ua

5. Рось З.П. Український джаз як культурологічна проблема / Рось Зоряна Петрівна // V культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва "Культурологічний дискурс сучасного світу: від національної ідеї глобалізації цивілізації": Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-парктичної конференції – К., 2007. – С. 258-262.

6. Швед М.Б. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики на новому етапі (1990–2005 рр.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мистецтвознавства: спец. 17 00 01 "Теорія і історія культури" / Швед Михайло Богданович – Львів, 2005. – 19 с.

7. Симоненко В. Українська енциклопедія джазу / Симоненко Володимир – К.: Центрмузінформ, 2004. – 232 с.

Аннотация

Зоряна Рось

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЖАЗОВЫХ ФЕСТИВАЛЕЙ КАК ПОКАЗАТЕЛЬ ОСНОВНЫХ ТЕНДЕНЦИЙ РАЗВИТИЯ ДЖАЗОВОГО ФЕСТИВАЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ В УКРАИНЕ В ПЕРИОД 1990-2012 ГГ.

Данная статья посвящена актуальной проблеме развития джазового фестивального движения в Украине. Для данного исследования был взят период с 1990 по 2012 гг. В научной литературе он был определен как период “фестивального бума”. На основе обзора особенностей функционирования международных джазовых фестивалей на территории Украины и их классификации определены, исследованы и охарактеризованы 2 фазы наибольшей активности данного процесса. Их разграничивают кризисные 1999-2000 гг.

Ключевые слова: джазовые фестивали, фестивальный процесс, джазовое фестивальное движение, международные джазовые фестивали.

Annotation

Zoriana Ros

THE ACTIVITY OF THE INTERNATIONAL JAZZ FESTIVALS AS AN INDICATOR OF THE MAIN TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF JAZZ FESTIVAL MOVEMENT IN THE UKRAINE FROM THE PERIOD 1990 TO 2012

This paper focuses on the actual problem of the jazz festival movement in Ukraine. For this study was taken from the period 1990 to 2012. This period was defined as a period of “boom festival” in the scientific literature. On the basis of review of peculiarities of functioning international jazz festivals in Ukraine and their classification is defined, are investigated and described by 2 phases greatest activity given process. They demarcate the crisis years 1999-2000.

The keywords: jazz festivals, festival process, the jazz festival movement, International Jazz festivals.